

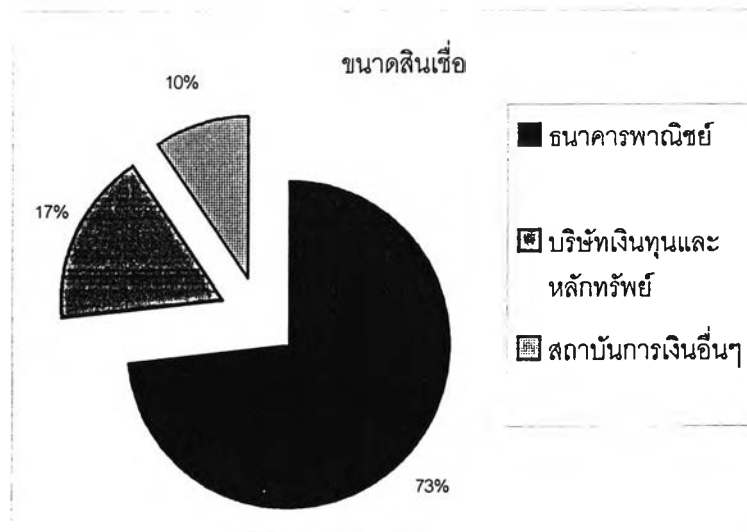
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

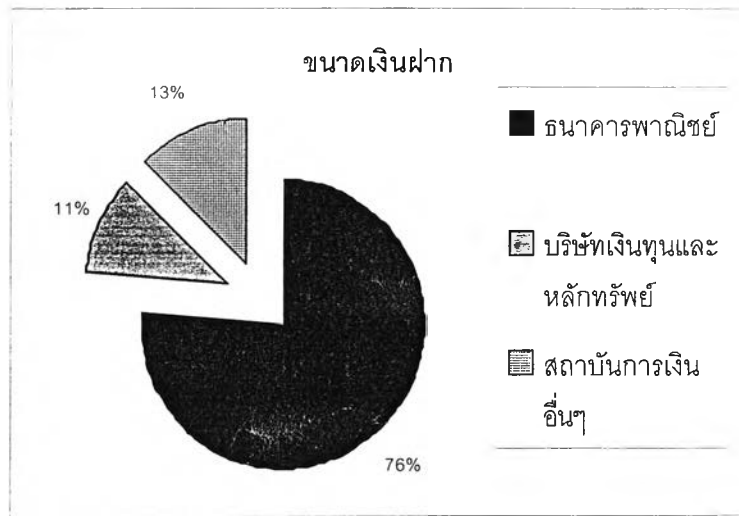
ในระบบเศรษฐกิจภาคการเงินของประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ในฐานะตัวกลางทางการเงิน (Financial Intermediate) เป็นกลุ่มสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลสูงที่สุดเมื่อพิจารณาจากปริมาณเงินฝาก ปริมาณสินเชื่อและขนาดของสินทรัพย์ เมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่นๆที่ดำเนินการในประเทศไทย โดยในปี 2544 ธนาคารพาณิชย์มีปริมาณเงินฝากคิดเป็นร้อยละ 78.5 ของปริมาณเงินฝากทั้งหมด มีปริมาณสินเชื่อคิดเป็นร้อยละ 77.57 เมื่อเทียบกับปริมาณสินเชื่อทั้งหมด และมีขนาดของสินทรัพย์ประมาณร้อยละ 70.93 ของปริมาณสินทรัพย์ทั้งหมดของสถาบันการเงินทั้งหมดภายในประเทศ โดยสัดส่วนของปริมาณสินเชื่อ,เงินฝากและปริมาณสินทรัพย์เฉลี่ยช่วงปี 2535 - 2544 ของสถาบันการเงินแสดงในภาพที่ 1.1 ,1.2 และ 1.3

ภาพที่ 1.1 แสดงสัดส่วนปริมาณสินเชื่อของสถาบันการเงินในประเทศไทยเฉลี่ยช่วงปี 2535 - 2544

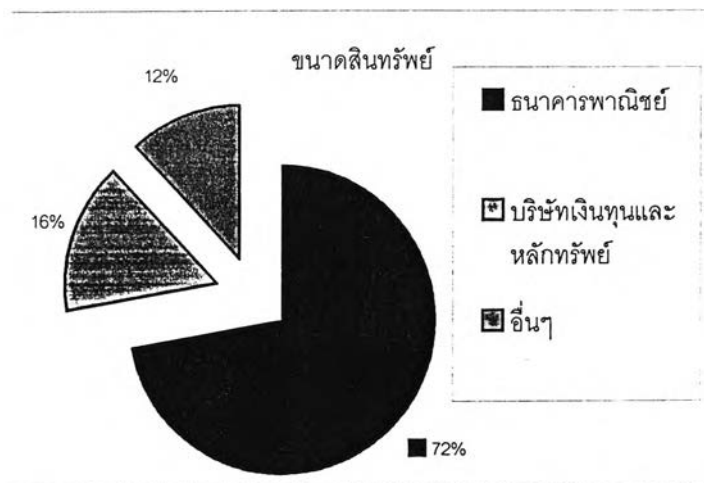
ที่มา : คำนวณจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 1.2 แสดงสัดส่วนปริมาณเงินฝากของสถาบันการเงินในประเทศไทย เฉลี่ยช่วงปี 2535 - 2544

ที่มา : คำนวณจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 1.3 แสดงสัดส่วนปริมาณสินทรัพย์ของสถาบันการเงินในประเทศไทยเฉลี่ยช่วงปี 2535 - 2544

ที่มา : คำนวณจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

จากภาพที่ 1.1, 1.2 และ 1.3 จะเห็นได้ว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์มีขนาดปริมาณสินเชื่อ, ปริมาณเงินฝากและปริมาณสินทรัพย์เฉลี่ยช่วงปี 2535 – 2544 คิดเป็นร้อยละ 73, 76, 72 ตามลำดับ กลุ่มบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 17, 11, 16 ส่วนสถาบันการเงินอื่น¹ มีสัดส่วนร้อยละ 10, 13, 12 ตามลำดับ

บทบาทของธนาคารพาณิชย์ในฐานะตัวกลางทางการเงินซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางจัดสรรเงินทุนจากหน่วยเศรษฐกิจที่มีเงินออมไปยังผู้ที่ต้องการเงินทุน ในการทำหน้าที่รับฝากเงิน ธนาคารจะต้องมีการจ่ายผลตอบแทนหรือดอกเบี้ยเงินฝากให้กับผู้ฝากเงินและเก็บดอกเบี้ยเงินกู้กับผู้กู้เงิน ในฐานะตัวกลางธนาคารจะต้องแบกรับความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงจากการไม่ได้รับการชำระคืนเงินกู้ (Credit Risk) หรือความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) ทำให้ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องมีส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างเงินกู้กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อที่จะทำให้ธนาคารสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยจึงเป็นผลตอบแทนซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้กับธนาคารพาณิชย์ในการแบกรับความเสี่ยงต่างๆดังที่กล่าวมาในการทำหน้าที่ในการเป็นตัวกลางทางการเงิน ซึ่งขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยสามารถสะท้อนให้เห็นสภาวะของระบบเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้นได้

โดยในกรณีของประเทศไทยในช่วงปี 2531 - 2544 ถ้าแยกพิจารณาแนวโน้มของอัตราดอกเบี้ยอาจแยกได้เป็น 4 ช่วงเวลา ช่วงแรกได้แก่ช่วงปี 2531 – 2534 เป็นช่วงที่อัตราดอกเบี้ยปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายเปิดเสรีทางการเงินในปี 2532 ทำให้อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยของต่างประเทศที่ปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจโลกอยู่ในช่วงถดถอย ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากปรับตัวสูงขึ้น โดยในช่วงนี้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยอยู่ในช่วงร้อยละ 2.5 – 3.25 ในช่วงเวลาที่สองได้แก่ช่วงเวลาปี 2534 – 2537 อัตราดอกเบี้ยทั้งเงินกู้และเงินฝากปรับตัวลดลงเป็นผลมาจากประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง แต่อย่างไรก็ตามอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีการปรับตัวลดลงที่มากกว่า ทำให้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยปรับตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 3.5 – 3.7 ในช่วงเวลาที่สามได้แก่ช่วงปี 2538 - 2540 เป็นช่วงที่ระบบเศรษฐกิจของไทยเข้าสู่สภาวะถดถอย ธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารต่างก็ประสบปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้แต่ละธนาคารได้ปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มสูงขึ้น แต่ก็ได้มีการขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อจูงใจให้มีการฝาก

¹ สถาบันการเงินอื่นๆ ได้แก่ ธนาคารออมสิน, ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารเพื่อการส่งเสริมการเกษตร (ธกส.) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมแห่งประเทศไทย บรรษัทประกันชีวิต และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

เงินและป้องกันการถอนเงินออกจากธนาคารแต่อย่างไรก็ตามขนาดของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เพิ่มขึ้น มีขนาดที่มากกว่าขนาดของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่เพิ่มขึ้นทำให้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยปรับตัวสูงขึ้น อยู่ในช่วงร้อยละ 4.2 – 4.7 ช่วงเวลาที่สี่ ได้แก่ช่วงปี 2541 – 2544 เป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำอย่างรุนแรง โดยสาเหตุหนึ่งมาจากปัญหาสถาบันการเงินมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่สูงมากจนหลายแห่งต้องปิดกิจการลงซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จนทำให้ประเทศไทย ต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (I.M.F.) ซึ่งต้องปฏิบัติตามแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ I.M.F. ซึ่งเงื่อนไขข้อหนึ่งคือการตรึงอัตราดอกเบี้ยในระดับที่สูง ทำให้ในช่วงปี 2541 – 2542 ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยอยู่ในช่วงร้อยละ 5.5 – 7.0 ก่อนจะลดลงมาอยู่ในระดับร้อยละ 5.5 และ 2.42 ในช่วงปี 2543 และ 2544 เนื่องมาจากปัญหาสภาพคล่องล้มระบบธนาคารจึงจำเป็นต้องลดส่วนต่างลงเพื่อคลลสภาพคล่อง

ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเป็นรายได้หลักของธนาคารทำให้การกำหนดขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของธนาคาร ซึ่งก็จะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นกลุ่มสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลผลสูงสุด ซึ่งถ้าหากส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยมีขนาดไม่เหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น มีขนาดใหญ่เกินไปซึ่งอาจเป็นผลมาจาก การที่ธนาคารกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่ต่ำเกินไปทำให้ไม่จูงใจให้มีผู้มาฝากเงิน หรือจากการที่ธนาคารกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงเกินไปทำให้เป็นอุปสรรคในการตัดสินใจแก่ผู้ลงทุนทำให้มีการกู้เงินที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งสองกรณีนี้ธนาคารไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือไม่สามารถระดมเงินออมที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่แล้วจัดสรรไปยังผู้ที่ต้องการเงินทุนทำให้มีการรั่วไหลของเงินออกนอกระบบ ซึ่งก็จะกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวไม่เต็มที่ หรือในอีกกรณีที่ธนาคารกำหนดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยในขนาดที่ต่ำเกินไป ธนาคารก็จะสูญเสียรายได้หลักซึ่งก็จะทำให้ธนาคารประสบปัญหาในการดำเนินงานจนอาจมีผลทำให้ธนาคารต้องปิดกิจการลง ซึ่งในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา ธนาคารประสบปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นที่สูงมาก (ร้อยละ 45.09 ต่อปริมาณสินเชื่อทั้งหมดในปี 2541 และร้อยละ 38.88 ในปี 2542) ธนาคารจึงต้องเรียกร้องส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยในระดับที่สูงเพื่อชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในช่วงนั้นสูงมากจนเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนแต่ถ้าหากธนาคารยังคงเก็บอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในระดับที่ต่ำซึ่งก็จะทำให้ธนาคารมีส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำไม่สามารถชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปธนาคารก็ต้องประสบปัญหาในการดำเนินกิจการเสียเอง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยจึงมีความสำคัญโดยที่จะหาผลของปัจจัยที่มีต่อส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเพื่อที่จะสามารถทำให้ธนาคารปรับ

ขนาดของส่วนต่างอัตราในทิศทางที่ถูกต้องตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและกำหนดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยในขนาดที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ธนาคารสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งก็จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่โดยราบรื่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Spreads) ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยหาส่วนประกอบของอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารได้รับจริงและหาปัจจัยกำหนดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยที่เป็นผลตอบแทนในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ไทยจะทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 -พ.ศ.2544 โดยใช้ข้อมูลจากบัญชีงบดุลรายไตรมาสของธนาคารพาณิชย์ไทย 13 แห่งซึ่งประกอบไปด้วย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทย ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารศรีนคร ธนาคารเอเชีย ธนาคารไทยธนุ ธนาคารไทยธนาคาร ธนาคารนครธน และธนาคารรัตนสิน โดยตัวแปรต่างๆที่ศึกษาเช่นปริมาณสินเชื่อก็จะพิจารณาเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยจะไม่พิจารณาของสถาบันการเงินชนิดอื่น

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ไทย
- 2) ทำให้สามารถคาดคะเนทิศทางของการเปลี่ยนแปลงขนาดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ไทยได้ เมื่อระบบเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลง
- 3) ทำให้ทราบและเข้าใจในส่วนประกอบของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับของธนาคารพาณิชย์

1.5 องค์ประกอบของการศึกษา

บทที่ 1 กล่าวถึง ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา และ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้

บทที่ 2 กล่าวถึงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย วิธีคำนวณหาส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย ความสัมพันธ์ ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยตลอดจนกล่าวถึงส่วนประกอบของส่วนต่างอัตรา ดอกเบี้ย

บทที่ 3 ศึกษาวรรณกรรมปริทัศน์ โดยอธิบายถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในอดีต

บทที่ 4 กล่าวถึงวิธีการศึกษา โดยจะอธิบายถึงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา วิธีการประมาณค่า แบบจำลองและสรุปสมมติฐานของตัวแปรในแบบจำลอง

บทที่ 5 ทำการประมาณค่าแบบจำลอง รวมถึงแสดงผลการศึกษาเชิงประจักษ์และแปลความหมายที่ ได้จากแบบจำลอง

บทที่ 6 สรุปงานศึกษาและเสนอแนะ